

Årsberetning 2020 – Samfunnsbedriftene Energi

I det vanskelige året 2020 leverte energi- og bredbåndsselskapene lys i mørket. God produksjon, stabil kraftforsyning og lokale bredbåndstjenester sikret infrastruktur til hjemmekontor og lokalt næringsliv gjennom en vanskelig periode. Pandemien har vist oss viktigheten av samfunnskritiske oppgaver. Her har våre medlemmer levert uten stans. Samfunnsbedriftene er stolt over leveransene fra medlemmene, og vi jobber konstant for å bedre rammevilkårene deres.

Tydelig påvirkning

Samfunnsbedriftene Energi har i 2020 arbeidet med en rekke sentrale myndighetsendringer. Eksempler på slike saker er innføring av funksjonelt skille samt ferdigstilling av regelverk for effekttariffer. Samtidig har det vært et utstrakt samarbeid med andre organisasjoner, også gjennom jevnlig koordineringsmøter mellom bransjeorganisasjonene og RME. I viktige saker har vi vært opptatt av å involvere våre medlemmer slik at vi kan tydeliggjøre deres synspunkter og behov i oppfølging mot myndighetene.

I 2020 leverte vi 38 hørings svar og innspill til sentrale regelverksendringer. Det har vært en stor spredning i tema, inkludert utjevning av nettleie, effekttariffer, funksjonelt skille, driftskoordinering, bredbånd, EU-spørsmål og klimalovgivning. Det er også levert innspill til pågående arbeid, herunder ny energimelding samt driftskoordinering av kraftsystemet. I tillegg har teamet deltatt på flere høringer i Stortinget, blant annet i forbindelse med statsbudsjettet og stortingsmeldingen for konsesjonsbehandling av vindkraft.

Markant røst

Samfunnsbedriftene Energi skal være et tydelig talerør for våre medlemmer og i 2020 er det lagt vekt på oppfølging og informasjonsspredning til medlemmer og media om våre saker. I saker som angår nettselskapene har vi blant annet diskutert effekttariffer og funksjonelt skille, innen kraftproduksjon har vi hatt på trykk saker om grunnrenteskatt og vindkraftbeskatning, og vi har diskutert bredbåndsutbygging i distriktene. Foruten vårt faste nyhetsbrev har vi hatt saker i Dagens Næringsliv, E24, Nationen, NRK, Kommunal Rapport og en rekke lokale og regionale aviser. Meningsytringer og redaksjonelle saker er viktige for å få til endringer og synliggjøre den store jobben lokale energi- og bredbåndsselskaper gjør.

Samarbeidspartner

Medlemmene er vår aller viktigste samarbeidspartner og i 2020 har koronasituasjonen lært oss nye samarbeidsløsninger. Digitale arbeidsformer har fungert overraskende bra og vil helt sikkert bli et nytt og godt supplement når samfunnet normaliseres igjen. Samfunnsbedriftene Energi har også jevnlig dialog med et solid nettverk av politikere, administrasjon og ulike organisasjoner. Det er svært viktig for oss å samarbeide for å finne fram til de beste løsningene for medlemmene. I 2020 hadde vi møter med flere sentrale beslutningstakere, herunder olje- og energiministeren og distrikts- og digitaliseringsministeren. I tillegg møter vi jevnlig de ulike politikere og partier i energi- og miljøfraksjonen. Vi hadde samarbeidsmøter med en rekke organisasjoner, som Energi Norge, Distriktsenergi, Nettalliansen, KS, Norwea og Kraftfylka.

Organisasjon og styrende organer

Bransjestyret for energi var aktive i 2020 med ti styremøter. Årsmøtet ble utsatt i det lengste, men til slutt avholdt digitalt 15. desember. Her ble det lagt opp til mer enn formalia og intervjuet med Auke

Lont var ett av høydepunktene. Her møtte medlemmene en engasjert avtroppende leder for Statnett med tydelige synspunkter på både små og store linjer i «kraftpolitikken» og systemdriften.

I årsmøtet ble det gjort endringer i styret, og Kjell Are Johansen fra Andøy Energi ble valgt til leder, mens Birger Høyland fra Jæren Everk ble nestleder. Øvrige i styret neste periode blir Margrethe Folkestad fra Hurum Energi, Ola Raknes fra Stranda Energi og Gudrun Rollesen fra Hammerfest Energi. Helge Morten Vangen fra Aurdal energiverk, Bjørg Hvidtsten fra Midkraft Nett og Ketil Kvaale fra Vest-Telemark Kraftlag er vararepresentanter. Olav Ulleren ble takket av etter god innsats som leder for bransjestyret.

2020 var også året for større endringer og påfyll i energiteamet. 1. februar tiltrådte Cecilie Bjelland som direktør for energi og samtidig gikk Asle Strand inn i stilling som rådgiver. Fra 1. mai overtok Samfunnsbedriftene sekretariatsfunksjonen for Kraftfylka. Det medførte også at Niklas Kalvø Tessem ble tilsatt i Samfunnsbedriftene der han har bidratt i fagteamet fra første dag, foruten at han fortsatt drifter Kraftfylka.

Store saker i 2020

Blant de største sakene i 2020 var funksjonelt skille, effekttariffer, utjevning av nettleie, endring av grunnrentebeskatning for vannkraft og konsesjonsbehandling av vindkraft.

Avklaringer om funksjonelt skille har pågått i mange år, og endelig ble det satt punktum for grensen for innføring av funksjonelt skille i Stortinget. Flere partier har ønsket at det ikke skulle være noen grense, men Samfunnsbedriftene har fått gjennomslag for at selskaper med mindre enn 10.000 kunder skal få unntak fra regelen. Selv om det mest ønskelige ville vært at vi følger EUs unntaksregel på 100.000 kunder, vil de fleste av våre medlemmer slippe krav om funksjonelt skille slik regelen ble vedtatt.

Effekttariffer er en annen sak som har versert lenge. RME reviderte sitt opprinnelige forslag, etter en høringsrunde på våren og oversendte i september sitt endelige forslag til OED. Her har vi fått gjennomslag for mer fleksibilitet for nettselskapene. Muligheten til å ha et effektledd ble fjernet for privatkunder, men fastleddet skal differensieres på grunnlag av effekt. Energileddet skal maksimalt utgjøre 50 prosent av nettselskapenes inntekter fra hver kundegruppe. Forslaget behandles for tiden av departementet.

Utjevning av nettleie er en sak hvor opposisjonen på Stortinget i to runder har krevd at departementet utarbeider forslag til en modell for utjevning. Det er i dag stor forskjell på nettleien rundt om i landet, og områder med mye kraftproduksjon, lavt innbyggertall og stort areal kommer særlig dårlig ut. Med det grønne skiftet vil det komme nye krav til elektrifisering av blant annet transportsektoren og sokkelen. Dette vil øke presset på nettleien ytterligere, og det haster med å finne gode løsninger. I 2020 fikk vi gjennomslag for en gjeninnføring av utjevning over statsbudsjettet, på 20 millioner kroner til de hardest berørte kundene. Dette er en start, men vi mener at man bør bruke en andel av elavgiften for å få til en reell utjevning, slik at ingen betaler mer enn 30-35 øre per kWh i nettleie, avhengig av størrelsen på støtteordningen. Vårt forslag er at minst 3 % av elavgiften går til dette formålet, det vil utgjøre ca. 340 millioner kroner.

Kraftproduksjon var høyt på agendaen i 2020. For å møte økende behov for elektrifisering er det et sterkt behov for å øke kraftproduksjonen. Det fremste og mest nærliggende virkemiddelet er å utvide og utruste eksisterende vannkraftverk. Da kan man øke kraftproduksjonen med minst mulig inngrep. Vannkraftselskapene har i lang tid vært den hardest beskattede næringen, med høy

grunnrentebeskatning og lav friinntekt. Etter mange års påvirkning fikk Samfunnsbedriftene sammen med en rekke organisasjoner gjennomslag for skattemessig avskrivning av investeringsmidlene fra første år, noe som gjør at det blir langt mer lønnsomt med oppgradering og utvidelse av vannkraftverk.

En annen stor sak som var viktig i 2020 var konsesjonsbehandling og skattlegging av vindkraftverk. Myndighetene foreslo et nytt system for konsesjonsbehandling som etter behandling i Stortinget i langt større grad skal flyttes til kommunene. Arealavklaringen skal skje i kommunene, mens konsesjonsvedtaket fattes sentralt. I tillegg jobbet Samfunnsbedriftene sammen med flere organisasjoner for et nytt skatteopplegg som innebærer at vindkraftverkene legger igjen mer skatt lokalt. Regelverket rundt vindkraft blir avklart i 2021.

Europeisk energipolitikk legger store føringer for Norge, og i 2020 ble det vedtatt nye, sterkere krav til reduksjon i klimagassutslipp, med et kutt på 55 % innen 2030. Dette medførte at en rekke direktiver må tilpasses de nye målene, noe som påvirker norsk lovgivning. Dette gjelder særlig innen fornybar kraftproduksjon, men EU har også introdusert strengere regler for sertifisering av grønne prosjekter. Det ble foreslått at vannkraften skal få strengere krav til økologisk avtrykk enn blant annet vindkraft. Dette førte til en heftig debatt i Norge, og Samfunnsbedriftene spilte inn krav om teknologinøytralitet, som ble fanget opp i Finansdepartementets hørings svar til EU. Dette regelverket, kalt taksonomi, blir vedtatt i 2021.

Samfunnsbedriftene kom også på agendaen da vi ba om større transparens i høringsprosessen rundt EØS-saker. Det viste seg i 2020 en uheldig praksis med å oversende høringer av vedtatt EU-regelverk uten norsk oversettelse eller følgebrev. Dette har vi fulgt opp sammen med Energi Norge, hvor vi ber om bedre informasjonsflyt rundt EØS-prosesser.

NorthConnect – utenlandskabler

Mange engasjerte seg i saken – for og imot konsesjon til NorthConnect. Samfunnsbedriftene er i utgangspunktet positive til utenlandskabler som styrker norsk forsyningssikkerhet og som gir mulighet til å kutte i europeiske klimagassutslipp. Men det ble i høringsuttalelsen også påpekt at NC skilte seg ut fra tidligere prosjekter på flere måter: Kabelen vil ha en klar fordelings effekt der produsenter får økte inntekter mens forbrukere får økte kostnader. Den avviker også fra etablerte prinsipper for eierskap og drift av vår felles infrastruktur som utenlandskablene er en del av. Samtidig var det heftig debatt om miljøeffektene og etter vårt syn en klar svakhet at dette ikke var utredet av en uavhengig, nøytral instans som del av høringsgrunnlaget. Samfunnsbedriftene påpekte disse forholdene og var derfor enig i departementets beslutning om å utsette saken i påvente av mer informasjon. I senere høring har vi også støttet endring i lov som sikrer en enhetlig modell for drift og eierskap for utenlandskabler via Statnett.

Digitalisering

De tre 3 D'er – dekarbonisering, digitalisering og desentral kraftproduksjon er viktige drivere av endringer i norsk og internasjonal kraftbransje. Digitalisering har derfor vært et gjennomgående og vesentlig tema. Rapport om driftskoordinering i kraftsystemet, «Fra nettet til det smarte brettet» er et eksempel på hørings sak som Samfunnsbedriftene har fulgt opp. Foruten hørings svar til NVE har Samfunnsbedriftene i samarbeidet med Nettalliansen fremmet forventinger til OED om myndighetenes digitale samarbeid. Det er gledelig å se at mange av punktene nå er i prosess og dette arbeidet vil vi følge tett videre.

